

Підручник. –К.: Юрінком Інтер, 1999. –736 с.

4. Коваль Л. Адміністративне право України: Курс лекцій (Загальна частина). –К.: Основи, 1994. –154 с.

5. Малюга В.І. Принципи організації та діяльності прокуратури України: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.10. –К., 2002. –208 с.

6. Косюта М.В. Проблеми та шляхи розвитку прокуратури України в умовах побудови демократичної правової держав: Дис... докт. юрид. наук: 12.00.10. –Одеса, 2002. –467 с.

7. Сухонос В.В. Організаційно-правові проблеми кадрового забезпечення органів прокуратури: Автореф. дис...

канд. юрид. наук: 12.00.10 /Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. –Х., 1999. –19 с.

8. Постанова Верховної Ради України «Про затвердження Положення про класні чини працівників органів прокуратури України» від 6.11.1991 р. // ВВР України. –1992. –№ 4. –Ст.14.

9. Закон України «Про прокуратуру» від 5.11.1991 р. // ВВР України. –1991. –№ 53. –Ст.793.

10. Васильєв А.С. Адміністративное право Украины (общая часть). Учебное пособие. –Х.: Одиссей, 2001. –88 с.

Надійшла до редколегії 29.04.2005

БУРБЫКА М.М. РАБОТА С ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРЫ: СОДЕРЖАНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ ДАЛЬНЕЙШЕГО УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

Выполнена классификация персонала органов прокуратуры, исследовано содержание и пути повышения эффективности его работы.

BURBYKA M.M. WORK WITH THE PERSONNEL IN ORGANS OF OFFICE PUBLIC PROSECUTOR: THE CONTENTS AND DIRECTIONS OF THE FURTHER IMPROVEMENT

Classification of the personnel of organs of Office of Public Prosecutor is executed, the contents and ways of increase of efficiency of its work is investigated.

О.О. ВОЛОБУСВА

Юридична академія внутрішніх справ України

УДК 340.69:343.132

НЕОБХІДНІСТЬ ВДОСКОНАЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ СПЕЦІАЛІСТА (ЕКСПЕРТА) У РАКУРСІ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СЛІДЧИМ¹

Показана необхідність чіткої законодавчої регламентації діяльності спеціаліста (експерта) на стадії досудового провадження, та його взаємодії з слідчим.

У впровадженій державою політиці щодо зміцнення законності і правопорядку, поліпшення якісного рівня боротьби зі злочинністю особливе значення має підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів. В оптимізації цього процесу важливу роль відіграє повноцінне застосування сучасних досягнень науки і техніки. Сучасна реальність така, що без використання науково-технічних засобів, методів і спеціальних технологій розкриття багатьох злочинів значно ускладнюється, а часом стає просто неможливим [1, с.4].

Первинною формою реалізації спеціальних знань у процесі розслідування є застосування слідчим власних спеціальних знань [2, с.138]. Однак у процесі розслідуван-

ня можуть виникати ситуації, коли таке застосування ускладнене чи неможливе, і для участі у провадженні слідчої дії можуть бути запрошені особи, що володіють необхідними спеціальними знаннями і навичками – спеціалісти й експерти. Вони покликані розширити практичні можливості слідчого у виявленні, закріпленні і дослідженні джерел доказової інформації, які необхідні для розкриття і розслідування злочинів.

Діяльність спеціаліста й експерта в процесі досудового провадження в різних аспектах вивчалася Т.В. Авер'яною, Р.С. Белкіним, А.А. М.Б. Вандером, П.П. Іщенко, В.К. Лисиченком, В.А. Притузовою, М.О. Селівановим, Р.Ю. Трубіциним, М.Г. Щербаковським та іншими. На основі аналізу теоретичних позицій цих авторів і власного дослідження зазначеної проблеми через призму взаємодії слідчого зі спеціалістом (експертом) вважаємо за

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Шаповалова Л.І. (ДЮІ МВС).

необхідне врегулювати теорію та потреби практики досудового провадження внесенням змін у кримінально-процесуальне законодавство.

Отже, незалежно від того, спрямована діяльність спеціаліста й експерта прямо на розкриття злочинів, сприяє цьому або має допоміжний характер, – це певна система, функціонування якої багато в чому забезпечує якість досудового слідства. Іншими словами, з моменту залучення спеціаліста (експерта) у процес досудового провадження, діяльність щодо розкриття і розслідування злочинів переходить на більш складний рівень – рівень взаємної, спільної діяльності слідчого і спеціаліста (експерта). Відбувається об'єднання сил, засобів і методів кожного, спрямоване на успішне досягнення загальної мети, що, на думку Р.С. Белкіна й А.І. Вінберга, є загально визнаним принципом організації та здійснення боротьби зі злочинністю, як у цілому, так і в рамках конкретного акту розслідування [3, с.66].

Взаємодія, як поняття і як вид діяльності служб і підрозділів правоохоронних органів, широко використовується в практичній діяльності, спрямованій на розкриття і розслідування злочинів. Взаємодія слідчого зі спеціалістами – це така, що ґрунтується на законі, спільна, узгоджена діяльність слідчого зі спеціалістами, під час якої спеціалісти, за керівної ролі слідчого, застосовуючи свої спеціальні знання і навички, доцільно використовуючи засоби та методи своєї діяльності, сприяють слідчому у виявленні, фіксації і дослідженні джерел доказової інформації для якісного розкриття і розслідування злочинів взагалі і встановлення особи підозрюваного зокрема [4, с.245].

Спеціаліст – це не зацікавлена в результаті справи особа, що володіє спеціальними знаннями і навичками, залучена слідчим у процес досудового провадження для надання консультативної, технічної та іншої допомоги, з метою вирішення спеціальних питань, пов'язаних зі збором і дослідженням доказів, що містять інформацію про особистість злочинця (крім експертного дослідження); це забезпечує швидкість і ефективність діяльності правоохоронних органів, зокрема, щодо встановлення особи, яка скоїла злочин, щодо оптимізації всього процесу розкриття і розслідування злочину в цілому. Норми чинного кримінально-процесуального законодавства, що регламентують діяльність спеціаліста у процесі досудового слідства, містять вимоги, яким повинен відповідати спеціаліст, залучений слідчим до розслідування кримінальної справи. Зокрема, у ст.128-1 КПК України законодавець вказує на те, що спеціаліст має бути не зацікавлений у результатах справи.

Вивчаючи цю проблему, Е.Б. Мельникова відзначає, що саме незацікавленість спеціаліста в результаті справи – це процесуальна гарантія об'єктивності його діяльності, відповідно, слід передбачити правила її дотримання [5, с.8]. Такими є, по-перше, запрошення незацікавленого в результаті справи спеціаліста, що передбачено ч.1 ст.128-1 КПК України, а по-друге, відвід зацікавленого в результатах справи спеціаліста, що передбачено ст.62 КПК України. Кримінально-процесуальний закон прямо передбачає обов'язок слідчого встановлювати ступінь зацікавленості спеціаліста у справі. За наявності однієї із зазначених у

ст.ст.54, 62 КПК України обставин (що передбачає зацікавленість учасника кримінального процесу в рішенні у справі, або сполучення в одній особі правового статусу декількох учасників процесу), спеціаліст не залучається до участі у процесі розслідування, що забезпечує об'єктивність досудового провадження у кримінальній справі.

Ми вважаємо, що наявність чи відсутність зацікавленості у справі в більшості випадків може констатувати лише сам спеціаліст, тому законодавцю необхідно передбачити норму, яка б не тільки декларативно закріплювала його обов'язок заявити самовідвід, але і передбачала відповідні санкції за її невиконання. Зокрема, ч.5 ст.128-1 КПК України необхідно доповнити: *“За наявності умов, передбачених ст.ст.54, 62 КПК України, спеціаліст зобов'язаний заявити самовідвід. В разі відмови або ухилення спеціаліста від виконання своїх обов'язків...”*

Важливість умови незацікавленості спеціаліста в результатах справи підтверджується декимися вченими, наприклад, Є.Я. Лопушний підкреслює необхідність встановлення відповідальності спеціаліста за повідомлення ним свідомо помилкових даних і здійснення свідомо неправильних дій [6, с.8]. Необхідність такого підходу обумовлена тим, що чинне кримінально-процесуальне законодавство лише декларативно закріпило обов'язки спеціаліста; механізм же їх реалізації не встановлений. Зокрема, в юридичній літературі порушується питання про необхідність встановлення кримінальної відповідальності спеціаліста за неналежне виконання їм своїх процесуальних обов'язків [5, с.9; 7, с.43]. Така позиція юристів обумовлена тим, що несумлінність спеціаліста, зокрема, за участі в огляді місця події, призводить до втрати важливих доказів чи слідів, що можуть мати значення у справі.

Наприклад, судово-медичний експерт, залучений як спеціаліст для дослідження трупа Б., подав в обласне бюро для лабораторних досліджень крові і шматочки внутрішніх органів, вилучені ним з іншого трупа. На підставі отриманих даних експерт констатував, що смерть Б. наступила від отруєння алкоголем. Родичі загинлого вважали, що смерть наступила від отруєння отрутою, яку могла дати дружина потерпілого, і не погодилися з результатами дослідження. Після порушення кримінальної справи було проведено ексгумацію і призначено судово-медичну експертизу. Експерти дійшли висновку про необґрунтованість причини смерті, тому що алкоголь в крові і внутрішніх органах виявлено не було. Але точну причину смерті Б. встановити було не можливо через різко виражені гнильні зміни трупа [8, с.8].

Таким чином, навмисні неправильні дії спеціаліста, несумлінне проведення судово-медичного дослідження трупа й огляду живої особи і, як наслідок, проведення за неякісними матеріалами судово-медичної експертизи – все це негативно позначається на об'єктивності і всебічності розслідування у кримінальній справі. У цьому ракурсі не є винятком і несумлінна діяльність будь-якого іншого спеціаліста. На наш погляд, законодавець повинен піти або шляхом санкцій (за аналогією до експертної діяльності), або шляхом надання необхідних благ, що в будь-якому випадку стане гарантом якості діяльності спеціаліста.

Тенденції до втілення в практику інституту відповіда-

льності спеціаліста знайшли своє відображення у Проекті КПК України, підготовленому робочою групою під керівництвом Г.А. Васильєва (яка утворена Розпорядженням Голови Верховної Ради України В.М. Литвина від 15.01.2003 р. № 25) № 3456-1, внесеного на розгляд Верховної Ради України 19.05.2003 року. Так, ст.241 "Загальні правила провадження слідчих дій" містить таку норму (ч.5 зазначеної статті): "...Якщо в провадженні слідчих дій бере участь... спеціаліст, експерт або перекладач, то він також попереджається про відповідальність, передбачену ст.384 і ст.385 КК України".

Уся діяльність спеціаліста триває під безпосереднім керівництвом слідчого. Саме слідчий ставить перед спеціалістом цілі, визначає завдання, що він повинен вирішити, і саме слідчий контролює виконання спеціалістом його процесуальних обов'язків. Отже, спеціаліст має право знати: з якою метою він залучається, і які завдання ставить перед ним слідчий.

Як відзначив Г.Є. Морозов, спеціаліст повинен мати право звернутися до слідчого, щоб той сформулював, уточнив, роз'яснив поставлене перед спеціалістом завдання [9, с.13]. Знання зазначених позицій позитивно позначиться на ефективності діяльності спеціаліста, тому що останній, залежно від мети залучення, безпосередньо перед участю в слідчій дії підбирає оптимальний набір техніки і засобів, за допомогою яких буде здійснювати свою діяльність.

Незважаючи на відсутність конкретної вказівки в законі, спеціаліст, на думку деяких авторів [10, с.53], з дозволу слідчого може ознайомитися у відповідному обсязі з матеріалами справи, що безпосередньо пов'язані з виконанням його професійної діяльності в процесі взаємодії зі слідчим.

На нашу думку, на етапі підготовки до провадження слідчої дії, такі дані слідчий може роз'яснити спеціалісту усно, тому що безпосередня спільна діяльність передбачає обмін інформацією, і немає необхідності спеціалісту цілеспрямовано займатися вивченням окремих документів. Ознайомитися ж з матеріалами кримінальної справи, а в стадії порушення кримінальної справи і з матеріалами дослідчої перевірки (крім результатів оперативно-розшукової діяльності), спеціаліст повинен під час проведення ним попереднього дослідження, висуваючи версії, встановлюючи обставини, що сприяли скоєнню злочину та ін.

Зокрема, встановлення спеціалістом причин і умов, що сприяли скоєнню злочину, відбувається найчастіше під час огляду місця події чи безпосередньо після нього (до порушення кримінальної справи) – це може бути думка спеціаліста про недоліки дорожньої розмітки і дорожніх знаків на ділянці автодороги, що призводить до частого скоєння однотипних ДТП; про недоліки замикаючих засобів та охоронної сигналізації на будинку, що призвело до відносно вільного доступу до матеріальних цінностей тощо. Але для повного та ґрунтовного висновку з цього приводу спеціалістові, на наш погляд, потрібно вивчити відповідні матеріали дослідчої перевірки матеріалів.

Показовим є і наступний приклад, коли під час розслідування кримінального вибуху в кафе проводився обшук за участю спеціаліста-вибухотехніка і було виявлено: хімічні реактиви та хімічний посуд для виготовлення компонентів вибухових речовин і самих вибухових речовин,

вибухові речовини в рідкому та порошкоподібному стані та компоненти для їх виготовлення, обладнання для електромеханічних і слюсарних робіт, довідкова література та рукописні тексти щодо виготовлення саморобних вибухових речовин, засоби підриву та електронний таймер, заснований на принципах накопичування електроенергії, два саморобних електродетонатори. Попереднім дослідженням речових доказів встановлено: вилучені саморобні детонатори аналогічні до того, що був використаний для здійснення вибуху у кафе; вибухонебезпечні речовини аналогічні до тих, що були використані для вибуху; вилучені шнури для електромонтажних робіт і корпуси конденсаторів подібні до застосованих для вибуху [11, с.33].

Можливість вирішення в стадії попереднього дослідження зазначених питань, у цьому випадку, ґрунтується не тільки на використанні спеціалістом визначених спеціальних знань і навичок, але і на його поінформованості про особливості розслідуваного злочину і знаннях результатів, зокрема, провадження огляду місця події. Необхідність володіння такими знаннями припускає або участь одного спеціаліста у всіх слідчих діях, або постійне ознайомлення інших спеціалістів з матеріалами справи, що, на нашу думку, повинно бути закріплене у нормі кримінально-процесуального закону.

Таким чином, частину 3 ст.128-1 КПК України доцільно доповнити: "Спеціаліст вправі: звертатися з дозволу слідчого із запитаннями до осіб, які беруть участь у проведенні слідчої дії; ...і вилученням доказів; *ознайомитися з матеріалами дослідчої перевірки (крім результатів оперативно-розшукової діяльності) і матеріалами кримінальної справи, в обсязі, необхідному для вирішення поставлених слідчим спеціальних питань*".

Що стосується попереднього дослідження, то, незважаючи на результативність і практичну доцільність його проведення [12], чинний кримінально-процесуальний закон не встановлює обов'язок для конкретних осіб проводити попереднє дослідження слідів і речових доказів, не регламентує підстави такого дослідження і процесуального статусу його результатів. Іншими словами, попереднє дослідження не має процесуально забезпечених гарантій об'єктивності, всебічності і якості попереднього дослідження матеріальних слідів злочину.

Однак п.3.3.1.1 Настанови про діяльність експертно-криміналістичної служби МВС України, затвердженої наказом МВС України від 30.08.1999 р. № 682, передбачає обов'язок співробітника експертно-криміналістичного підрозділу, залученого у процес провадження огляду місця події, "надавати слідчому інформацію для використання в розшуку "за гарячими слідами", що обумовлює ініціювання і проведення спеціалістом-криміналістом попередніх досліджень. Отже, тенденції до зазначення суб'єкта попереднього дослідження і вказівка на обов'язковість проведення такого дослідження, що знайшли відображення у відомчих нормативних актах МВС України, додатково аргументують необхідність і практичне значення результатів такого дослідження і, відповідно, доцільність закріплення у відповідних нормах Кримінально-процесуального кодексу.

Таким чином, додаткові зміни доцільно внести в ст.128-1 КПК України, що регламентує процесуальний статус спеціаліста:

- частина 1 – “У необхідних випадках для участі у проведеному слідчій дії і проведенні попереднього дослідження може бути залучений спеціаліст...”;

- частина 2 – “...для сприяння слідчому у виявленні, закріпленні, вилученні і попередньому дослідженні досерел доказової інформації...; давати пояснення з приводу спеціальних питань...”.

Дискусійним є питання про фіксацію результатів діяльності спеціаліста. Результати попереднього дослідження зазвичай оформляються довідкою спеціаліста. Довідка складається у довільній формі, але в ній необхідно вказати: слідчу дію, під час проведення якої було виявлено досліджувані об'єкти; які саме об'єкти досліджувалися; хід попереднього дослідження і висновки в ймовірній формі. Якщо попереднє дослідження проводиться в рамках слідчої дії, то його опис (констатація фактично проведених дій і виявлених ознак) повинен бути в протоколі слідчої дії [13, с.14], що відповідає вимогам процесуальної форми.

Обов'язковій фіксації у протоколі слідчої дії підлягають методи і науково-технічні засоби, застосовувані спеціалістом, речові докази, вилучені з його допомогою, умови і засоби їх виявлення, вилучення й упакування. Але висновки і припущення спеціаліста, зроблені ним на підставі його спеціальних знань, навичок і досвіду, заносяться до протоколу на розсуд слідчого, якщо спеціаліст не наполягає на обов'язковій їхній фіксації.

З огляду на можливі розбіжності в думках слідчого і спеціаліста доцільно розробити єдиний документ (практика вже пішла таким шляхом: “висновок спеціаліста”, “довідка спеціаліста”), який би складався спеціалістом самостійно і відбивав факт і результати його участі у слідчій дії; опис застосованих технічних засобів і наукових методів виявлення, фіксації і дослідження речових доказів. Необхідність складання спеціалістом документа активно підтримується вченими-юристами, більше того, є думка, що такої фіксації повинні підлягати і технічна, і консультативна діяльність спеціаліста [14, с.135], тобто будь-яка діяльність спеціаліста повинна бути оформлена відповідно до процесуальної форми. Такий документ може бути оформлений як складова протоколу слідчої дії чи мати самостійний характер.

Складання самостійного документа дозволить спеціалісту в повному обсязі вислати власну думку і висновки досліджень, виявити ініціативу і сумлінно поставитися до дорученої діяльності, тому що саме спеціаліст буде підписувати цей документ. В остаточному підсумку, лише слідчий оцінює отриману інформацію та приймає рішення про необхідність і доцільність її використання в процесі розкриття і розслідування злочину, але повнота, якість і спосіб фіксації її в підсумковому документі будуть залежати тільки від спеціаліста.

Таким чином, ми вважаємо, що ч.2 ст.128-1 КПК України доцільно доповнити так: “...давати пояснення з приводу спеціальних питань, що виникають при проведенні слідчої дії; складати підсумковий документ (звіт, довідку) про хід і результати своєї діяльності під час проведення слідчої дії і проведенні попереднього дослідження досерел доказової інформації”.

Крім спеціаліста у процес досудового провадження слідчий залучає й експерта. Правову основу діяльності

судового експерта на стадії досудового слідства у кримінальній справі регламентує, насамперед, чинне кримінально-процесуальне законодавство і норми Закону України “Про судову експертизу” від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ [15].

Досить повне визначення експерта як учасника кримінального процесу пропонує Б.В. Романок: експерт – це особа, що володіє визначеними спеціальними знаннями, досвідом і навичками і залучається суб'єктом розслідування, коли за його допомогою необхідно провести глибоке, всебічне наукове дослідження й аналіз зібраних матеріалів (об'єктів) для відповідних висновків з обґрунтованими відповідями на питання, що мають значення для прийняття правильного рішення у справі [16, с.51]. Однак ми вважаємо, що формулювання “для відповідних висновків” не розкриває специфічної функції експерта – дати експертний висновок. На нашу думку, найбільш прийнятним є формулювання “для дачі висновку експерта”.

Також слід зазначити, що формулювання обов'язку експерта у ч.1 ст.77 КПК України “дати правильний висновок на поставлені питання”, не є коректним. Ми вважаємо, що юридично грамотно потрібно сформулювати інакше, наприклад, “дати об'єктивний, науково обґрунтований, мотивований і повний висновок на поставлені питання”.

Розглядаючи ч.2 ст.75 КПК України, необхідно зазначити, що якщо особа має спеціальні знання (досвід і навички), це не дає їй беззаперечно права участі у кримінальному процесі у якості експерта. Істотним моментом є те, що її компетенція – наявність спеціальних знань (досвіду і навичок) – повинна бути підтверджена, тобто особа, що володіє спеціальними знаннями, повинна пройти відповідну процедуру (атестацію) одержання посвідчення встановленого зразка. Тому, як правильно відмітив В.Т. Маляренко, у визначенні поняття “експерт” законодавцю необхідно вказати, що у ролі експерта може бути викликана “будь-яка особа, наявність спеціальних знань якої підтверджено даними відповідної атестації” [17, с.42].

Що стосується незацікавленості експерта, то законодавець, передбачивши кримінальну відповідальність за дачу свідомо помилкового висновку, вирішив частину проблем. Але, на думку О.В. Селиної, для спеціалістів, що є співробітниками експертних установ, так само необхідні гарантії незалежності від зацікавленого впливу на дослідження з боку керівника цієї установи [18, с.34]. Законодавством Російської Федерації передбачене наступне рішення даної проблеми. Так, ст.18 Федерального закону “Про державну судово-експертну діяльність у Російській Федерації”, вказує на неможливість проведення експертного дослідження чи негайне припинення вже початого дослідження державною судово-експертною установою, якщо встановлена зацікавленість керівника зазначеної установи у результаті справи.

Необхідність подібної норми в нашому законодавстві виникає через те, що керівник експертного підрозділу (чи установи), реалізуючи свої права й обов'язки, зазначені, зокрема, в Настанові про діяльність експертно-криміналістичної служби МВС України (затвердженій наказом МВС України від 30.08.1999 р. № 682), може вплинути на результати проведеного підлеглим експерт-

ного дослідження. Отже, і Закон України "Про судову експертизу" [15], і КПК України необхідно доповнити відповідними нормами, які б виключали провадження експертного дослідження у подібних випадках.

Зокрема, вважаємо, що доцільно доповнити:

- статтю 4 Закону України "Про судову експертизу" - "Гарантії незалежності судового експерта і правильності його висновку" пунктом: "заборонаю провадження експертизи або припиненням уже розпочатого експертного дослідження, якщо в його результатах встановлено зацікавленість (обставини якої передбачені законом) керівника експертної установи".

- статтю 198 КПК України "Проведення експертизи в експертній установі" другою частиною такого змісту "Якщо у відношенні керівника експертної установи встановлено обставини, передбачені статтею 54 цього Кодексу, це обумовлює неможливість провадження експертизи в цій установі чи негайне припинення вже розпочатої експертизи".

Таким чином, діяльність спеціаліста (експерта) у процесі взаємодії зі слідчим у стадії досудового провадження - це складова кримінально-процесуальної діяльності, яка повинна бути чітко регламентована і гарантована законодавцем. Під час розгляду процесуального становища суб'єктів застосування спеціальних знань - у ракурсі процесу взаємодії як найбільш ефективного та раціонального способу організації сил і засобів для розкриття й розслідування злочину - нами виявлено деякі неточності і прогалини кримінально-процесуального законодавства, усунення яких, на нашу думку, буде сприяти підвищенню якості застосування досягнень науково-технічного прогресу в процесі досудового провадження й оптимізації слідчої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Штрмас А.Ю. Деятельность сведущих лиц в советском уголовном процессе (уголовно-процессуальное и криминалистическое исследование): Автореф. дис... канд. наук. -М., 1964. -20 с.
2. Романюк Б. Використання спеціальних знань слідчим на стадії досудового слідства // Право України. -2002. -№ 3. -С.137-142.
3. Белкин Р.С., Винберг А.И. Криминалистика. Обще-теоретические проблемы. -М.: Юрид. лит., 1973. -264 с.
4. Волобуева О.О. Поняття і принципи взаємодії слідчого зі спеціалістами під час збору інформації про особу підозрюваного // Вісник ЛАВС МВС імені 10-річчя незалежності України. -2004. -№ 2. -С.242-249.
5. Мельникова Э.Б. Участие специалистов в след-

венных действиях. -М.: Юрид. лит., 1964. -88 с.

6. Лопушной Е.Я. Участие специалиста-криминалиста в следственных действиях (по УПК Казахской ССР): Автореф. дис... канд. юрид. наук. -Алма-Ата, 1971. -26 с.

7. Махов В.Н. Теория и практика использования знаний сведущих лиц при расследовании преступлений: Автореф. дис... докт. юрид. наук. -М., 1993. -54 с.

8. Денисюк А.Н. Участие специалиста-медика в деятельности органов внутренних дел по расследованию преступлений: Учебное пособие. -К.: НИ и РИО Киевск. высш. шк. МВД СССР им. Ф.Э. Дзержинского, 1988. -60 с.

9. Морозов Г.Е. Участие специалиста в стадии предварительного расследования: Автореф. дис... канд. юрид. наук. -Саратов, 1977. -20 с.

10. Мамотюк М.Л., Волкова И.К. Участие специалиста-биолога в следственных действиях // Криминалистика и судебная экспертиза. -1972. -Вып.9. -С.50-55.

11. Експертно-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів: практика, досвід, проблеми /За заг. ред. І.П. Красноку. -К.: Державний наук.-досл. експертно-криміналістичний центр МВС України, 2002. -Вип.2. -47 с.

12. Сырков С.М., Фефилятьев А.В. Проведение предварительных исследований материальных следов на месте происшествия: Учебное пособие. -М.: ВНИИ МВД СССР, 1986. -28 с.

13. Дворкин А.И. Предварительное исследование вещественных доказательств при расследовании преступлений: Автореф. дис... канд. юрид. наук. -М., 1974. -21 с.

14. Самороковский В.М., Одиноких А.С. О процессуальной форме участия специалиста в уголовном судопроизводстве // Развитие и совершенствование уголовно-процессуальной формы. -Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1979. -С.131-135.

15. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р., № 4038 // ВВР України. -1994. -№ 28. -Ст.232.

16. Романюк Б.В. Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у досудовому слідстві: Монографія. -К.: Нац. академія внутр. справ України, 2002. -196 с.

17. Маляренко В.Т. Щодо міжнародного співробітництва у виконанні окремих процесуальних дій в кримінальних справах // Вісник Верховного Суду України. -2001. -№ 1. -С.41-44.

18. Селина Е.В. Применение специальных познаний в уголовном процессе. -М.: ООО Изд-во «Юрлитинформ», 2002. -144 с.

Надійшла до редколегії 21.03.2005

ВОЛОБУЕВА Е.А. НЕОБХОДИМОСТЬ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНОГО СТАТУСА СПЕЦИАЛИСТА (ЭКСПЕРТА) В РАКУРСЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СО СЛЕДОВАТЕЛЕМ
Показана необходимость четкой законодательной регламентации деятельности специалиста (эксперта) на стадии досудебного расследования, и его взаимодействия со следователем.

VOLOBUYEVA E.A. NEEDS PERFECTING OF THE CRIMINAL PROCESSUAL STATUS OF THE SPECIALIST (EXPERT) IN COOPERATION ASPECTS WITH PRELIMINARY INVESTIGATOR
Necessity of a precise legislative regulation of activity of the expert (expert) at a stage of pre-judicial investigation, and its interaction with the inspector is shown.